

aish.co.il

חנוכה

שמונה מאמרים לשמונה ימים

בין הנרות

נר ראשון של חנוכה

מבוא לסיפור חנוכה

לעולם אל תאבדו תקווה

היופי מול האור

חנוכה: 4 שלבים במלחמה לחיים

לראות בחשכה

סופגניות או לא להיות!

copyright @ 2017

כל הזכויות שמורות aish.co.il

הוכן עבורכם על ידי צוות aish.co.il

ירושלים 2017

לקריאת עוד מאמרים בנושאים:

יהדות, חברה ותרבות, משפחה, חגים,

פרשת שבוע ועוד

בקרו באתר aish.co.il

תוכן עניינים

4	בין הנרות
8	נר ראשון של חנוכה
15	מבוא לסיפור חנוכה
21	לעולם אל תאבדו תקווה
24	היופי מול האור
30	חנוכה: 4 שלבים במלחמה לחיים
34	לראות בחשכה
38	סופגניות או לא להיות!

בין הנרות

ערב חנוכה בפאתי רמאללה. מאיפה הוא ישיג נרות חנוכה...?

מאת 'נץ' סופר

חיזמא. כפר ערביקטן בצפון ירושלים. כמה חיילי מילואים עייפים ומאובקים עומדים במחסום צבאי ובודקים את הרכבים המבקשים להיכנס לבירה. התור ארוך, החיילים סבלניים, והשמש שעומדת לשקוע, מסנוורת את עיני הנהגים.

בעוד כמה שעות ידליקו יהודים בכל העולם נר ראשון של חנוכה. ארי, מפקד המחסום צועק שהגיע זמן החלפת המשמרות. גם בביתו ידליקו נר, אבל ביתו נמצא בעברו השני של העולם. בדיוק לאחר שהשתחרר מהצבא, קיבל אביו תפקיד בכיר בחברה כלשהי, שמרכזה באנגליה ומשפחתו יצאה לשם כבר לפני ארבע שנים. ארי, הגדול בבני המשפחה לא רצה לנסוע. אך בסופו של דבר הסכים לנסוע כשליח לקהילה היהודית, ולאחר שאביו הבטיח לממן עבורו בכל שנה טיסה לארץ כדי שיוכל לשרת במילואים.

"אני משתדל להישאר מחובר לנעשה בישראל" מספר לי ארי, "רציתי לקחת חלק ממשי בשמירה על האחים שלי בארץ, וזה היה תנאי בלתי מתפשר שהצבתי למשפחתי, אם הם רוצים שאני אבוא איתם".

באותו אחר הצהריים, בדיוק כאשר התחלפו המשמרות וארי חשב להתקלח וללכת לבית כנסת בשכונת פסגת זאב הסמוכה, להשתתף בהדלקת נר ראשון של חנוכה, התקבלה במכשיר הקשר פקודה לנוע לנקודה מסוימת בפאתי רמאללה, ולהציב שם מארב. ארי לקח מספר חיילים והם יצאו למקום.

שקט מסביב. הדריכות והציפייה למשהו שיקרה הלכו ודעכו ככל שנמשכה ההמתנה בקור העז. בינתיים, המחשבות עולות וצפות בראשו של ארי. הגעגועים למיטה החמה מתערבבות עם רצונו העיקש כאבן, לשכב כאן בשקט על האדמה, אדמת הקודש, המולדת. כמה שעות חלפו בדממה עד שמכשיר הקשר בישר על סיום המארב. כח אחר של יחידה מובחרת לכד חוליית מחבלים בטרם יצאה לדרכה.

מתקפלים וזזים. בדרך חזרה נזכר ארי שעדיין לא הדליקו נרות חנוכה. הוא עייף אבל המשמרת במחסום מתחלפת ותורו מגיע שוב. מכוניות בודדות, אחת או שתיים עוברות מידי שעה. קצת אחרי חצות, מכונית שהגיעה מפסגת זאב עוצרת סמוך למחסום מעבר לכביש. בחורה צעירה יוצאת ממנה עם ארגז ומסמנת מרחוק לארי, בתנועות ידיים, שיבוא לעזור לה. הוא מתקרב. "שלום" היא אומרת, "זה קצת כבד לי. יש כאן נרות, סופגניות והרבה ממתקים". ארי נדהם. בכל זאת הוא יוכל לברך 'שהחיינו' על נר חנוכה. "זה לא יאומן, מה שעשית" הוא אומר לה. "אין לך מושג כמה חום ושמחה הבאת לנו עכשיו". הם סוחבים יחד את הארגז

ומוציאים ממנו פיתות, סלטים, עוגות, סופגניות שתייה ומה לא... "תודה רבה" הוא אומר שוב ושוב. כמה חיילים עוזרים לערוך שולחן מאולתר וארי מציב עליו קופסת זכוכית ובתוכה חנוכייה. "יש כאן רוחות חזקות" אומרת הצעירה. "אני לא מאמין" אומר ארי, "אפילו על זה חשבת!"

לאחר שהדליק נרות וגם זלל כמה סופגניות עתירות שומן, מלווה ארי את הבחורה, שנשארה שם כל אותו הזמן, חזרה לרכב. לפני שהיא עוזבת, היא אומרת "יש כאן מספיק נרות לכל החג, אבוא ביום האחרון לקחת את קופסת הזכוכית. תוכלו לשמור עליה שלא תישבר?" ארי משיב בחיוב "לא תהיה כל בעיה. נשמח מאוד, ושוב תודה". היא מתחילה לנסוע. "רגע, איך קוראים לך?" שואל ארי. "אני איילת" היא עונה. "ולי, דרך אגב, קוראים ארי. להתראות". האורות האדומים מתרחקים עד שהרכב נעלם. למחרת, ארי וחייליו הוצבו במחסום אחר.

בית החולים פאפורת' באנגליה. חמישה חודשים אחר כך. השומר בכניסה כבר מכיר את ארי. הוא מגיע לכאן מביתו הסמוך מדי יום שישי, מחפש יהודים להזמין אותם לבלות את השבת עם משפחתו, וגם מחלק יין כשר לקידוש, חלות ונרות שבת, למי שצריך להישאר בבית-החולים. במחלקת קרדיולוגיה ארי משוחח עם אחד הרופאים, יהודי ששומר על קשר חם עם ארי ומשפחתו. "אתה יודע" מעכב אותו הרופא "הגיע אלינו השבוע לטיפול במחלקה מישהו מישראל. אני חושב שהוא יוצא כעת מניתוח. אולי יש לו משפחה שבאה איתו. אם כן, הם מחכים ליד חדר התאוששות, תוכל להזמין אותם לסעודת שבת". ארי מודה לרופא ופונה לכיוון המעלית.

בכניסה לחדר ההתאוששות הוא נעצר. יושבת שם בחורה שנראית לו מוכרת. "את צריכה אולי נרות שבת?" הוא שואל. "אני מכירה אותך?"

היא שואלת. – "איילת?" הוא מתפלא, "את בטח לא זוכרת..." הוא מתחיל לומר ומייד היא מפסיקה אותו: "נרות חנוכה, במחסום בחיזמא..."

לאחר כמה שבתות, ולאחר שאבא של איילת הבריא, חזר איתם לארץ גם ארי. הזמן רץ, ולפני קצת פחות מחודש, הגיעה גם משפחתו של ארי לישראל, לחגוג את חתונת השניים. ארי ואיילת ידליקו השנה את נרות החנוכה בביתם בירושלים.

נר ראשון של חנוכה

אחד מסיפורי חיי - אחת מאין ספור נפלאות הבורא.

..... מאת גיטה שטיינברג

הדבר קרה עוד בהיותי ברוסיה הקומוניסטית ששם נולדתי אחרי מלחמת עולם השניה להורים ניצולי שואה. ידענו שאנחנו יהודים, כי כך היה כתוב בתעודת זהות שלנו, וגם היו לנו שמות יהודיים. אבל מעבר לזה הייתי "עם הארץ" אמיתי - דור שלישי שנותק מיהדות. וכתוצאה מזה גדלתי בין הגויים ללא שום שמץ של מושג מה המשמעות של להיות יהודי. כידוע רוסיה הקומוניסטית של אז היתה כמו מצרים ליהודים המתגוררים בה - סגורה ומסוגרת עם גזרות רבות ואכזריות שמטרתן היתה לעקור ולהשכיח את "היהודי" מקרבם - מה שנקרא "פתרון סופי" בגרסה רוסית.

וכך גדלתי ומאז שאני זוכרת את עצמי היתה בי הרגשה מוזרה שאני שונה מהסובבים אותי ולא יכולתי להבין מה מקורה. הרגשתי את עצמי כמו עלה תלוש נידף ברוח - חסרת אחיזה, חסרת בית, חסרת מקום - בשום מקום

לא מצאתי את מקומי. הייתי חסרת מנוחה. חשבתי אולי בגלל הנדודים של המשפחה שהורי היו פליטים בחוסר כל. אך החסר שהרגשתי לא נגמר בחומר, הוא היה עמוק יותר, בנפש – הרגשתי נתושה. חסרת שייכות.

וביום בהיר אחד שמעתי בפעם הראשונה סיפור על ארץ ישראל, שכל תושביה יהודים. זה מה שקלטתי מהסיפור ששמעתי. כי זה מה **שהנשמה שלי רצתה לשמוע – שיש מקום בעולם בשביל יהודים!** באותו רגע היה לי ברור לחלוטין שמקומי שם, כי אני יהודיה.

קבלתי מן השמים קריאה ראשונה – צו "לך-לך", טרם שמעתי על אברהם אבינו. לא היו לי שום ספקות שעלי ללכת ולא התמהמהתי רגע. הגילוי הזה, שיש מקום שאני שייכת לו, היה כל כך יקר וחיוני בשבילי, ששינה בן רגע את חיי - הוא העניק לי משמעות ומטרה שהיו חסרים לי. זה היה יקר מכל וידעתי **שעל היקר באמת צריך להתאמץ**. ולא שייך לעשות חשבונות ולא חשוב המחיר. מה שחשוב - **להיות יהודי ולחיות כיהודי** - כי בשביל זה נולדתי.

לך לך

לך לך לארצך, להנאתך, לטובתך

לעצמך, לפנימיותך

כי רק שם אתגלה אליך

כי רק שם מקומך ועבודתך

תתהלך בארץ לאורכה ולרחבה

ובכל דבר אנסה אותך

אדקדק אתך כחוט השערה

תלמד שהחסד דורש המון גבורה
תדע שבנסיון אין הגיון
והוא לא יעזור לך
תמסור את נפשך ולא רק את שלך
גם את של בנך יחידך אהובך
בלי שאלות, בלי ספקות
תמים תהיה עם השם אלוקיך
תביט בשמים ותראה זרעך
לא תוכל לספרם ולהעריך גדלם
אכרות אתך ברית ותהיה נאמן
תחזיק חזק את העולם, תעמוד איתן
כי סמכתי את העולם עליך ועל זרעך

מיד התחלתי להתרוצץ בין הרשויות לחפש דרך לצאת מן המצרים שלי. גיליתי שזה בכלל לא פשוט - הכל סגור. לא ויתרתי. התמסרתי למטרה, ולקח לי 12 שנה להגיע אליה. שילמתי ביוקר - ב-12 שנות נעורי שהפכו להיות שנות סבל עם רדיפות בלתי פוסקות, איומים, חקירות, חיפוש בבית, וכמובן פיטורין מעבודה. נהייתי "בוגדת" מנודה, משוללת הגנה וזכויות אזרחיות מינימליות. חדלתי להיות אזרחית המדינה ללא אפשרות לצאת מן המדינה. לא נכנעתי ולא ויתרתי. להפך - כמה שהלחץ והעינויים גברו כך התחזקתי והייתי נחושה יותר בדעתי. גיליתי בי כוחות שלא הייתי מודעת עליהם. הנשמה שבי התעוררה והתחילה לדרוש את מזונה.

התחלתי לחפש יהודים כמוני. ירדתי למחתרת כי לחיות כיהודי ברוסיה הקומוניסטית זה "בגידה במולדת" - פשע חמור מכל שעונשו מאסר ולפעמים יותר מזה. האם לא פחדתי? כמובן שכן, כי אני בשר ודם. אך לא היתה לי ברירה. ממילא הרגשתי את עצמי אסורה בכלא של המדינה - נאבקתי על חירותי עם משטר טוטליטרי. היה בי דחף פנימי בלתי פוסק שהוביל אותי להמשיך ולחפש במשך שנים ארוכות וחשוכות. במבט אחורה היום אני כבר מבינה מה מקור הדחף הזה. כאילו נפעלתי על ידי כח עליון.

במחתרת מצאתי עוד יהודים כמוני, גיליתי שיש גם כאלה, דווקא הצעירים שיודעים מה זה תורה, גם לומדים אותה וגם מקיימים. גיליתי עולם חדש, מצאתי שייכות. השתתפתי בפעילות מחתרית. נסעתי לערים מרכזיות והבאתי מזוודה שלמה של חוברות המודפסות במכונת כתיבה ידנית על נייר דק-דק בעותקים בודדים. החוברות הכילו דברי תורה ועניני יהדות. ארגנתי קבוצה קטנה של יהודים צעירים בעירי, המעוניינים לשמוע משהו על יהדות, הזמנתי אחד מהפעילים ה"ותיקים" במחתרת מעיר הבירה מוסקבה. הבחור הצעיר הזה היה אחד מהגיבורים האמיתיים שנסע ונדד ברחבי רוסיה הגדולה, הגיע למקומות נדחים ורחוקים כדי להביא לנו, יהודי רוסיה, קצת מזון רוחני להחיות את נפשינו. ראיתי איך הוא חי, מה הוא אוכל - בתנאים של אז - לא היו לו הרבה אפשרויות, וכמו דניאל בבבל הוא היה ניזון מזרעונים וקצת ירקות בלבד. (היום הוא חי ופעיל בארץ).

באחד מהמשלוחים שהבאתי ממוסקבה מצאתי סיפור על חנוכה, על המכבים, על פך שמן והנרות, על המלחמה והגבורה, על נס חנוכה. הסיפור תפש אותי חזק - הרגשתי שהסיפור הזה שייך לנו - ליהודי רוסיה באופן ישיר כי במהות זה אותו **מאבק על הזכות להיות יהודי**. בעצם זה לא רק זכות אלא בראש ובראשונה חובה **להשאר יהודי בכל מצב בכל מקום ובכל דור. אף יהודי אינו פטור מהחובה הזאת.**

החלטתי שעלי לקיים את מצוות הדלקת נרות חנוכה וגם לשתף את חברי הקבוצה שלי בעיר. התחלתי לחשוב - איפה משיגים חנוכיה? אי אפשר לקנות אותה בשום חנות. אז בא לי רעיון - בתוך הסיפור מצאתי ציור קטן של חנוכיה בצורה הפשוטה ביותר. חיפשתי מי מהחברים בקבוצה יכול לעשות משהו דומה ממתכת. אחד מהם שהיה מהנדס ועבד במפעל הסכים לעשות משהו מהשרטוט שלי שהמצאתי מדמיוני. אל תחשבו שזה היה פשוט לבצע מבחינה טכנית, הוא היה צריך לעבוד על זה בלילה בסתר במפעל אחרי שכל העובדים הלכו הביתה. הוא סיכן את עצמו. כשקבלתי את החנוכיה התרגשתי מאד - הוא עשה אותה מקשה אחת כבדה מאד, ובעיני היא היתה יפיפיה.

ביום המיועד - נר ראשון של חנוכה - הזמנתי את חברי הקבוצה אלי הביתה. הכנתי סיפור על חנוכה, כיבוד חגיגי ככל שהתאפשר לי, וחיכיתי להגעתם בהתרגשות רבה.

כדאי לציין שבאותה תקופה גרתי בבניין רב קומות בקומה עליונה בדירה משותפת לשמונה זוגות צעירים. היה לי חדר קטן בלבד והשכנים כולם היו גויים עובדי בניין. השכונה היתה בקצה העיר הגדולה ומול בניין המגורים שלנו היה מפעל לחומרי בניין. כל החברים בקבוצה שלי היו גרים בקצה השני של העיר ובזמן חנוכה באמצע החורף שבאזור שגרתי היה קור עד -30°C מלווה בסופות שלג עם רוחות חזקות. גם התחבורה העירונית היתה בעייתית, במיוחד בשעות הערב.

באותו ערב השתוללה סופת שלגים בחוץ וחיכיתי לשווא עד שעות הלילה - ואף אחד לא הגיע. כאשר הבנתי שאין טעם עוד לחכות שמתי את החנוכיה על אדן החלון והדלקתי נר ראשון בחיי - נר חנוכה.

הלהבה הקטנה השתקפה בחלון השחור. בחוץ לא היתה נפש חיה ולא היה שום סיכוי שמישהו יראה את הנר הקטן שלי. התיישבתי מול החלון והנר

והדמעות החלו לזלוג מעיני ללא הפסקה.

שאלתי את עצמי מה עושה הנר הזה? למי אני מפרסמת נס חנוכה? ומה אני עושה במקום הזה? איני יודעת אם אי פעם יתנו לי לצאת מרוסיה, אני כבר יותר מעשר שנים מסורבת עליה, גרה בסביבה עוינת, בלי משפחה, בלי ילדים, בלי אפשרות ללמוד, לדעת, לקיים, לחיות חיים נורמליים. עד מתי? מה יהיה אתי? מי יתן לי תשובות?

לא ידעתי להתפלל. ידעתי לבכות. בכיתי כל הלילה.

הנר הקטן הזה שאף אחד חוץ ממני לא ראה אותו בחלון השחור בקצה העולם, הנר הזה לא הלך לאיבוד, ולא לשווא הדלקתי אותו.

היה שם מישהו שראה את הנר הזה מלמעלה - מי שברא אותי יהודיה, הוא זה שרצה שאדליק את נרי, שאתאמץ, שאמסור נפשי אליו. והוא זה שהוביל אותי עד לנקודה הזאת שהתעוררה נשמתי והוא זה שמוביל אותי כל חיי, ושבסופו של דבר שחרר אותי מהכלא הגדול הזה - רוסיה הקומוניסטית. והוא העלה אותי לארץ ישראל ולירושלים, לכותל, לתורה ולמצוות, לשליחות במוסקבה עשר שנים לאחר העליה בתפקיד של מנהלת ומורה ללימודי קודש בבית ספר יהודי לבנות ששמו "מגדל אור".

הנר הקטן שלי גדל וגדל והדליק עוד נרות רבים. מהאור הקטן נהיה אור גדול - מגדל אור שממנו יצאו נרות רבים של תלמידותי שחלק מהן המשיכו ללמוד בארץ, והקימו בתים בישראל. והתווספו אליו עוד אלפי אלפים נרות שבת שאני ממשיכה להפיץ כל ערב שבת בלב אשדוד, ועוד אורות רבים של שיעורי תורה שאני ממשיכה למסור ועוד "חברותות" רבות ברחבי הארץ ב"ערכים" וב"איילת השחר", ועוד שירים וסיפורי השגחה והודיה על ניסים ונפלאות שמלווים אותי כל חיי.

כל זה הוליד נר קטן - ראשון בחיי - נר ראשון של חנוכה.

ואסיים באחד מהשירים שכתבתי:

נר נשמה

אני לוקחת נר ומדליקה ומסתכלת על הלהבה
איך שהיא מתחילה לרקוד ולהשתולל
קופצת ומחפשת דרך להשתחרר
רוצה להגיע ישר עד למקור ולהתחבר
רגע, רגע, אש. את לא יכולה
בלי השמן והפתילה
יש לך תפקיד – להאיר – להיות נר
עליך להתאפק, להתגבר
את ממש כמו נשמתי הבוערת בקרבי
שרוצה לפרוץ ולהשתחרר
לעלות ולהתחבר
רגע, רגע, יקירתי – לא להשתולל
בלי העולם הזה השפל לא תוכלי להתקיים
בו יש לך תפקיד לקיים
קודם תעשי ממנו כלי שימוש
הכוחות שקבלת תביאי למימוש
תאספי נקודות טובות – ניצוצות
תעלי אותן לאט לאט לגבהות
ואז תוכלי לחזור למקור – למאור
ואז תהא אחריתך אור

מבוא לסיפור חנוכה

הקשר המדהים בין אלכסנדר מוקדון לשמעון
הצדיק, הכהן הגדול בראשית תקופת בית שני.

מאת הרב דניאל כרן

יש הקדמה לסיפור חנוכה, ובתוכה מונח השורש, שמסביר כיצד הצליחה קבוצה של אנשים בלתי חמושים להביס את הצבא החזק ביותר בעולם.

מפגש עם שחר

המסורת שלנו מייחסת את יסודות ניצחון היהודים על היוונים לאדם שחי לפני כ-2,000 שנה: שמעון הצדיק, הכהן הגדול בראשית תקופת הבית השני.

התלמוד מביא סיפור תמוה כדי לתאר את גדולתו המונומנטלית של שמעון הצדיק. בתקופת חייו של שמעון עלה לגדולה אלכסנדר מוקדון האגדי. הוא היה לוחם גדול ומדינאי דגול, ומעולם לא הפסיד בקרב. תוך זמן קצר כבש את רוב העולם המיושב וגם שלט בירושלים. הוא איפשר ליהודים לחיות בשלווה ולהמשיך כסדרה את עבודת בית המקדש. אולם,

אויבי היהודים שכנעו את אלכסנדר שהיהודים מהווים איום, ושכנעו אותו להחריב את המקדש. אלכסנדר מוקדון החל לצעוד לעבר ירושלים עם האויבים ועם צבאו. הכוח היה כל כך אדיר של היהודים לא היה שום סיכוי.

השמועה על הסכנה הקרבה הגיעה אל שמעון הצדיק, שמייד נערך בהתאם. הוא חבש לראשו את המצנפת הלבנה ועטה עליו את יתר בגדי הכהן הגדול, אסף קבוצה של זקנים נושאי לפידים, ויצא אל עבר כוחותיו של אלכסנדר מוקדון.

עם עלות השחר, הגיעו קבוצת הזקנים ושמעון הצדיק אל אלכסנדר. ואז קרה דבר מוזר - אלכסנדר הגדול, כובש הארצות והאיש בעל העוצמה הרבה ביותר באותה תקופה, ירד ממרכבתו - והשתחוה לפני שמעון הצדיק.

שרי צבאו של אלכסנדר הוכו בתדהמה. "מדוע משתחוה המלך הגדול ל... יהודי?"

"בכל מלחמה, ממש לפני שאני מנצח", ענה להם אלכסנדר, "מופיעה בעיני רוחי דמותו של האיש הזה."

הצעידה לירושלים נעצרה, ואלה שעודדו את התקיפה נמסרו לידי שמעון הצדיק ופמלייתו.

סוף תקופת הנביאים

כעת, אנחנו חייבים לנסות להבין למה דווקא דמותו של שמעון, אדם שאלכסנדר מוקדון מעולם לא פגש, הייתה זו שהבזיקה לנגד עיניו לקראת הניצחון הצבאי. ומעבר לכך, כיצד מהווה סיפורו של שמעון הצדיק בסיס לניצחון החשמונאים על יורשיו של אלכסנדר, כמאתיים שנה אחר כך!

כדי להשיב לשאלות הללו ולהגיע לשורשו של חג החנוכה, עלינו להבין טוב

יותר הן את שמעון ותרומתו למורשת היהודית, והן את אלכסנדר מוקדון ואת השקפת העולם שהקרינה האימפריה שלו.

שמעון הצדיק חי בנקודת מפנה קריטית בהיסטוריה היהודית. מנהיגותו חפפה לסוף חייו של מלאכי, הנביא היהודי האחרון. הוא היה מנהיגה של תקופה חדשה ביהדות – כזה שראה את פריחתה של התורה שבעל-פה. התורה שבעל-פה היא מערכת כללים והסברים שמאפשרת לתורה שבכתב להתאים לכל הנסיבות והאירועים העתידיים. הכללים המנחים בתורה שבעל-פה מוגדרים וברורים, ועל בינתם של חכמי התורה מוטל להתאים וליישם את העקרונות.

שמעון הצדיק היה
חלוץ בעידן החדש
של ההיסטוריה
היהודית, אדם
שהעמיד את
האינטלקט בראש.

תקופת הנביאים הייתה עידן ייחודי בהיסטוריה היהודית. תמיד היה ניתן לפנות לנביא כדי לקבל הדרכה מוחלטת – והיו 1.2 מיליון נביאים בתקופת פריחת הנבואה. בתקופת הנביאים, אי אפשר היה להמציא תורות אלטרנטיביות של יהדות, מכיוון שהנביא היה חושף מייד את פרצוף ה'ממציאים' – כנוכלים.

למרות שהפרשנות הרבנית המבוססת על העקרונות שניתנו בסיני עמדה גם אז על מכונה, הדינמיקה שבה א-לוהים מדבר ישירות לנביא היא שעיצבה את ליבת ההנהגה היהודית.

לעומת זאת, עם מותו של מלאכי, נאלצו המנהיגים לסמוך על חוכמתם בלבד. שמעון הצדיק היה חלוץ בעידן החדש של ההיסטוריה היהודית, אדם שהעמיד את האינטלקט בראש. ביאור התורה עבר כעת לתחומם של חכמי התורה, ומסקנותיהם הן אלה שהכריעו.

עיתויה של התקופה לא היה מקרי. בשנת מותו של מלאכי ביצע אלכסנדר הגדול את כיבושו הראשון. כך, הקבילו כיבושיו של אלכסנדר לעלייתו של שמעון הצדיק ולזריחתה של השכלתנות היהודית.

אלכסנדר ייצג מצדו את עלייתה של השקפת עולם חדשה – הפילוסופיה היוונית. הייתה זו גישה שראתה את האינטלקט וההיגיון האנושיים כדבר נעלה ביותר ומוחלט. מערכת החשיבה היוונית דחתה כל דבר שהמוח אינו יכול להבין. למרות ששתי המערכות שונות לחלוטין ביסודן (המערכת היוונית הומצאה על ידי אדם, בעוד שהתורה שבעל פה א-לוהית), הן היו זהות בדגש שהונח על חשיבות האינטלקט האנושי.

ההשקפה היוונית לא יכלה לסבול את הרעיון של חוכמה וחוקים א-לוהיים, והיא עודדה את השימוש במחשבה כדי לפסול - ולא להסביר - את הנהגתו המתמשכת של א-לוהים בתבל. ניתן להשוות את הגישה היוונית לתפקודה של מצלמה: המצלמה היא כלי שיכול לקלוט את מה שנמצא סביבה, אבל דבר אחד המצלמה לא מסוגלת לצלם – את עצמה. היוונים הקדמונים לא הותירו מקום לא-לוהים בלתי נראה, והתקשו להסביר את קיומה של נשמה שקשורה לא-לוהים.

כוחות וכוחות מנוגדים

עדיין אנחנו תוהים, מדוע ראה אלכסנדר את דמותו של שמעון הצדיק לפני שיצא לנצח בקרב. איך יכול הכהן הגדול הצדיק להיות המקור לעוצמתו הצבאית של אלכסנדר?

על פי המחשבה היהודית, על כל כוח שנמצא בעולם, תמיד קיים כוח מנוגד. ההתגברות על הכוחות המנוגדים מותנית ביכולת הכוחות לנעוץ שורשים ולשאת פירות, ורק דרך הכוחות המנוגדים מתגלה הכוח עצמו. באופן אירוני יוצא, שבמידה מסוימת הכוחות המקוריים הם הסיבה לכוחות

המנוגדים. לדוגמא, בלי לילה היה בלתי אפשרי להעריך מהו יום, והיום מתהווה תוך כדי "כיבוש" הלילה. באופן דומה לכך, במשך עידן הנבואה גילה העולם צמא בלתי נרווה לרוחניות. הצורה הנכונה של אותה כמיהה בוטאה בקשר האישי עם הא-לוהים, אבל הביטוי השלילי היה תאוה כמעט בלתי נשלטת – כזאת שאנחנו בתקופה הפוסט-נבואית פשוט לא מסוגלים להבין – לסגוד לאלילים. הדרך היחידה להגיע לרוחניות אמיתית הייתה להתגבר על התשוקה העזה לרוחניות מזוייפת- לעבודת האלילים.

הייתה זו דמותו של הכהן הגדול שהופיעה לפני אלכסנדר בכל קרב. שמעון הצדיק וחוכמת התורה שבעל-פה – המערכת החדשה של ההתקשרות למקור – היו הסיבה לכל ניצחון יווני. זאת, משום שהפילוסופיה היוונית הייתה הכוח המנוגד שעמד מול השימוש היהודי בחוכמה. יוצא מכך, שהסיבה היחידה לכך שהיוונים צברו שליטה, הייתה כדי שהיהודים יוכלו להביס אותם – שנים מאוחר יותר, ולהפגין שהתפיסה התורנית של החוכמה והאינטלקט משקפת את האמת. זהו השורש של חנוכה. ניצחון חנוכה היה יותר מגירוש צבאי של היוונים מירושלים. הוא מייצג את ניצחון התורה שבעל-פה על כוחות הנגד של הפילוסופיה והתרבות היווניות. הניצחון הראה שהיהדות אינה אמונה עיוורת או בלימת חשיבה יצירתית. להפך, היהדות דורשת מהאדם לחשוב ולחקור. אולם, ממלכת המחשבה שלנו מונחת בתור הקונטקסט של המסורת היהודית, והאינטלקט שלנו עצמו הוא שמוביל אותנו להסיק שקיימים דברים שהאדם אינו מסוגל להבין.

המלחמה נמשכת

המאבק נמשך עד עצם היום הזה. קיים לחץ אדיר להכחיש את קיומו של כל מה שלא ניתן לראות או לחוש, והפיתוי להיכנע לו עצום. אבל, כעם-תלמידיו של שמעון הצדיק, עם ישראל נמצא רמה אחת מעל. האתגר

שלנו הוא לרתום את כוחו העצום של השכל, להשתמש בו כדי להבין את מורכבות אמונתנו ואת גבולות האינטלקט. כבר אין לנו נביאים שיחשפו למעננו את האמת, אבל יש לנו כוח נפלא - להשתמש במוחנו - שכאשר הוא נחלץ מדעותינו הקדומות אל הטובה שביכולותינו, מביא אותנו אל המקום הנכון.

מלחמת החנוכה נמשכת, אבל הודות לזרעים שנטמנו לפני שנים רבות כל כך - העתיד נמצא בידינו.

לעולם אל תאבדו תקווה

מה הטעם להדליק מחדש את המנורה כשיוזדעים
שיום למחרת היא תכבה?

..... מאת הרב בנימין באלק

זהו אחד החלקים בסיפור שזוכה להתעלמות הגדולה ביותר. ועדיין, זהו היבט של חנוכה שלדעתי יש לו את הרלוונטיות הגדולה ביותר לחיינו כיום, בעודנו נמצאים שוב בסוג של מאבק מכבים למען הישרדות היהודים.

ידוע לנו כי הקרב העתיק היה של רבים נגד מעטים, טהורים נגד טמאים, צדיקים נגד רשעים. איכשהו, כהן זקן בשם מתיתיהו יחד עם חמשת בניו הגיבורים, הצליחו לגבור על אימפריה רבת עוצמה, לשחרר את בית המקדש מידי עובדי האלילים ולהשיבו לידי המאמינים באלוקים.

כיצד הצליחה משפחה קטנה להוביל אומה שלמה לניצחון כה מדהים? מה היה סודם? ההצהרה על חנוכה כנס משמים, אירוע בלתי נתפס שהתרחש בזכות התערבות השם, משמעה להתעלם מהגורם האנושי – המאבק הקשה, כמו גם המלחמה שקדמה לשחרור בית המקדש

ולהדלקת המנורה בתוכו.

בדומה לפורים, חנוכה הוא חג המציין ניצחון שהושג בכוחות משותפים של אלוקים והיהודים, של הקב"ה והמכבים, בדומה לסיפורם של אסתר ומרדכי. לכן, רלוונטי לשאול את עצמנו מה הבטיח להם תוצאה מופלאה זו, שהייתה כנגד כל הסיכויים.

אני מאמין כי התשובה חבויה באירועים שקדמו לסיפור נס כד השמן. הם מצאו כד קטן של שמן טהור, שהספיק ליום אחד בלבד. המכבים לא ידעו שעומד להתרחש נס - מה גרם להם להדליק את המנורה בכל זאת? מדוע הם התחילו משהו שלא היה באפשרותם לסיים? מה הטעם להדליק מחדש את המנורה כשהיגיון קובע שלמחרת היא שוב תיכבה ולא תוכל למלא את מטרתה?

**המכבים לא
ידעו שעומד
להתרחש נס -
מה גרם להם
להדליק את
המנורה בכל
זאת?**

המכבים לא נרתעו ממה שנדמה היה ככישלון בטוח של מאמציהם. זה היה סודם של המכבים: לא משנה כמה גרוע היה המצב, לא משנה כמה קלושים היו סיכויי ההצלחה, אנו מתחילים במשימה - ושמים את מבטחנו בשם שיעזור למאמצינו איכשהו לשאת פרי.

לקפוץ למים

זהו סוד בעל מקור קדום. לאחר שהעברים שוחררו מהעבדות במצרים, פרעה שינה את דעתו ויחד עם צבאו רדף אחרי עבדיו לשעבר. הם השיגו אותם בים סוף והיהודים הוכרעו על-ידי הפחד ולא ידעו לאן לפנות. הקב"ה ציווה עליהם להמשיך ללכת לתוך הים. לא, זה לא היה כפי שססיל דה

מיל הציג זאת בסרטו ההוליוודי המפורסם על יציאת מצרים. משה לא עמד על החוף ולא הניף את מטהו כדי לגרום לים להתפצל לשניים כך שהיהודים יוכלו לדרך על "אדמה מוצקה". דבר לא קרה עד שאבותינו העזו ליזום מסע בלתי אפשרי. רק כשנחשון בן עמינדב נכנס לתוך המים והמים הגיעו עד לצווארו, רק אז ביצע הקב"ה את הנס של חציית ים סוף שהביא לנו את הישועה.

אלוקים עושה ניסים – אולם רק אחרי שאנחנו מבצעים את החלק שלנו, את נס האמונה שמחייב אותנו לצאת למסע, גם אם הדרך נראית אבודה, ולבטוח בהצלחתו של חלום שנדמה בלתי אפשרי ושהדבר היחיד שמחזיק אותו הוא אמונתנו האיתנה בקב"ה.

גולדה מאיר ניסחה זאת כך: "פסימיות היא מותרות שיהודים אינם יכולים להרשות לעצמם". בן גוריון הזכיר לנו שבישראל, "כדי להיות ריאליסט, אתה חייב להאמין בניסים".

לחיות בישראל היום פירושו להתמודד עם אתגרי הישרדות יומיומיים, החל מאויבים הנחושים להשמידנו בדומה להמן הרשע, וכלה באויבים הנחושים לשלול את יחסינו הייחודיים עם אלוקים, בדומה ליוונים. בשתי דוגמאות אלה מן העבר אנו ניצחנו. הנס של סירובנו העיקש לוותר על תקווה, לא משנה כמה קלושים הסיכויים, העניק לנו שני חגים נוספים.

אין לי ספק שביום מן הימים יהיה חג שלישי. יהיה זה חג שיציין את תבוסת כוחות האופל, שיוחלפו באור הפלאי שיובא לבית המקדש על-ידי יהודים בכל הדורות דרך רוח האופטימיות, התקווה והאמונה הבלתי מעורערת שלהם בהצלחה הסופית של משימתם.

היופי מול האור

מה בין הנאורות של יוון לאור של חנוכה?

..... מאת צ'נה קאפריסטי

עוד בשחר ההסטוריה, המדרש מזכיר את גלות יוון:

"והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום",

" "והחושך" זה גלות יוון שהחשיכה את ישראל בגזרותיהן, שהיתה אומרת להם: כתבו לכם על קרן שור. שאין לכם חלק באלוהי ישראל" (בראשית רבה ב': ד)

יוון מיוצגת כ"חושך" בפסוק השני של התורה. מפתיע שקוראים לתרבות הנאורה של יוון בשם חושך, הרי הביאה את הקדמה לעולם בתחום המדע, הפילוסופיה, האומנות והאתיקה!

בנוסף, מהי הגזרה השולית לכאורה של כתיבה על קרן השור ש"אין לכם חלק באלוקי ישראל"? מדוע היא זו שמייצגת את החשכות של יוון, יותר מגזרותיהם הידועות יותר לשמצה כמו איסור ברית מילה, אסור שמירת שבת, קידוש. החודש ולימוד תורה?

יוון- טוב או רע?

נראה שהמקורות שלנו לא סגורים על עצמם לגבי תרבות יוון. יש איזה אלמנט יפה ביוון שאנו מוקירים ומסוגלים להסתדר איתו: מותר למשל לכתוב ספר תורה בלשון יוונית:

ר' שמעון בן גמליאל אומר: אף בספרים (ספרי תורה) לא התירו שיכתבו אלא יוונית....אמר ר' יוחנן: מאי טעמא (מהי הסיבה לכך?) קרא "יפת אלוהים ליפת וישכון באהלי שם" (בראשית ט', כז), רש"י שם: "יפיותו של יפת זו לשון יוונית"

(תלמוד מגילה ט' עמוד ב')

יפת בן נח הוא אב העם היווני, יוון ניחן ביופי, השורש של "יפת".

אשר אין בה מום" - דא מלכות יוון דאינון קריבין לארץ מהימנותא"-זו מלכות יוון הקרובה לדרך האמת (זוהר, שמות רל"ז)

ראש ממשלת בריטניה, ווינסטון צ'רצ'יל אמר פעם שיש קשר בין יוון וישראל:

"אין שתי ערים אחרות בעולם שתרמו יותר לאנושות מאשר אתונה וירושלים. המסרים שלהם בעניני דת, פילוסופיה ואומנות היו לקרן אור מתווה דרך בתרבות ובאמונה המודרנית. באופן אישי, תמיד צידדתי בשניהם..." (היסטוריית מלחמת העולם השנייה, פרק 13)

אז מהו אם כן ההבדל הגדול? למה יוון נקראים "חושך"? על מה ולמה המאבק הנורא שהוביל לנצחון המכבים ולספור חנוכה?

תרבות יוון

היוונים ידועים כמובילי הקידמה בתחומים רבים: מדעים, אתלטיקה, פילוסופיה, תיאטרון, מיטולוגיה וארכיטקטורה אך המאפיין המתגלה לנגד עינינו בכל התורות האלה די ברור:

- פילוסופיית אריסטו דגלה באמונה שהאל שברא את העולם אבל עומד מחוצה לו, איננו מקושר אליו ובעצם עזב אותו לחלוטין.
- חקר המדע הניב גילויים על חוקי הטבע שאינם משתנים בשום מצב, אלא קבועים. אין מציאות מטאפיזית, מעל הטבע.
- אילי המיטולוגיה היוונית הם אנושיים, עם מגבלות ורגשות כבני אדם.
- האולימפיאדה האדירה והעצימה את היופי של הגוף בערום..
- אפילו האמנות היוונית חסרה במשהו את האלמנט הרוחני. כפי שביטא זאת הסופר וויל דורנט: "לוקה בחסר האומנות היוונית בחקר האופי וביטוי הנפש, והאובססיה שלה ביופי ובבריאות הגוף בלבד עושה אותה פחות בוגרת" ("חיי יוון")
- אפילו חקר החכמה ביוון הקדומה מוגבלת. הרציונל האנושי הוא המפתח לחכמה והחווייה
- האנושית היא המגדירה את המציאות. אריסטו כותב בספרו: "תפקוד האינטלקט אינו מכוון לשום מטרה מעבר לעצמו, והוא מוצא בעצמו את ההנאה המניעה אותו לתפקוד נוסף" (האתיקה, 8)
- התרבות היוונית איננה מתייחסת לנשמה- היא התעלמה לגמרי מהאלמנט הפנימי, המטאפיזי- כח הקדושה בעולם.

התרבות היהודית

לעומת זאת, היהודים, למרות הערכתם את החכמה על כל גווניה כ"אנשי הספר", שונים מן הקצה אל הקצה מהתרבות היוונית. הדמיון ביניהם אז כמו גם היום הוא שולי ושטחי בלבד.

שורש המילה "יהודי" הוא "הוד". כשמשה רבינו ירד מהר סיני לאחר 40 יום, כשעלה לקבל שם את לוחות הברית מאת האלוקים, כתוב שבני ישראל לא יכלו להסתכל עליו "כי קרן עור פניו" ומפרש רש"י: "קרני הוד"- אור הרוחניות שחוה בהר סיני כה מילאה אותו עד שפרצה את גבולות גופו הגשמי וסנוורה את הסובבים.

בנגוד ליופי חיצוני, הוד מתאר חוויה, שבה הרוחניות פורצת את הגבולות שלה ומתגלה כלפי חוץ, וגוברת על ההגדרות הפיזיות שלה בעולם הגשמי.

משימת העם היהודי היא לקדש את העולם הזה. בעולם הגשמי שלנו עובר זרם פנימי של קדושה והוא המחיה והמקיים אותנו ואת הבריאה כולה. זהו "יד האל" בבריאה ה"מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית".

האתגר הוא לגלות את הזרם הזה, לקלף מעל העולם החומרי את קליפות החושך וההסתר ולמצוא את האור.

ואז לחיות איתו, לאכול ולשתות ולישון אתו, להפנים את הרוחניות בתוך הגשמיות והחומריות. כך יוצרים קשר עם הבורא. כשכל פעולה נעשית למען מטרה זו, אז חיינו משמעותיים ומהותיים: "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון"

(רמב"ם, הלכות יסודי התורה, פרק א' הלכה א')

מעבר לשכל אנוש

החכמה צריכה להיות מושרשת בידיעה שיש אל אחד, המגדיר את ערכי האמת והמוסר- מעבר ליכולת השכלית האנושית.

לאלים היוונים היו חולשות אנושיות מאחר שנוצרו על ידי בני אדם. ליוונים אם כן לא היה שום מוסר עליון ואמת שאליו היו מחויבים. היהודים, לעומת זאת, מתחייבים להשמע לכוח עליון אינסופי. רק כשזהו מונח היסוד, אז גם לגוף, לחומריות, ליופי ולחכמה יש את מקומם הראוי.

התייחסותנו היום לתרבות המערבית

מדוע אם כן נלחמנו מול היוונים וחנכנו את בית המקדש? מה מסמלת לנו הדלקת הנרות שמונה ימים? כיצד מיושם היום המאבק להישאר יהודי בעולם המערבי הלא-יהודי?

ההתנגדות העיקרית של היוונים אל היהדות התבטאה במילים: "אין לכם חלק באלוהי ישראל". אין לכם שותפות עם

כשמוסיפים את ה"צ" – הצדיק, המוסר והאמת ל"יון", מתקבל השילוב המנצח, היהודי: "ציון". זהו ה"הוד", שנותן את העומק והנופך הנוסף ל"יופי" היווני.

הרוחניות, עם האלוקים, עם קדושה. אין לכם השפעה או קשר עם הבורא. מדוע דרשו היוונים שנכתוב את זה "על קרן השור"? הם רצו להנציח את חטא העגל, בו בא לידי ביטוי חוסר האמונה שלנו בקשר הישיר שלנו עם הבורא, בלי אמצעי פיזי אחר שיקשר בינינו.

זו היתה מהות הסתירה האמיתית בין היוונים ליהדות.

היוונים רצו שנתבולל, שניטמע לתוך תרבות שמתכחשת לקשר המיוחד שיש לכל אחד ואחד מאיתנו עם האלוהות, עם בורא העולם. עם האור הפנימי, עם הנשמה. מטרת היהדות היא למצוא את הקדושה בתוך העולם החומרי והגשמי ולהתקשר אל האלוקים בכל דרך שהעולם מאפשר לנו. בכך אנו נעשים שותפים עם הבורא בהבאת העולם אל תיקונו וייעודו.

רב ששת שואל בתלמוד לשם מה היה צורך בהדלקת המנורה במשכן הרי הקדוש ברוך הוא בעצמו מקור האור והלוא 40 שנה במדבר הלכו ישראל לאורו?

'אלא עדות היא שהשכינה שורה בישראל" (שבת, כב:)

כמובן שהאל האינסופי איננו זקוק לאור הקטן שלנו במשכן או בחיים בכלל. אך הוא רוצה שניטול חלק בבריאה, שנהפוך אט אט עם הנרות הקטנים שלנו, את העולם החשון השטחי והחומרי למקום של אור, שבו "השכינה שורה בישראל". שניהפך אנו לכלים שהרוחניות פורצת וחורגת מהגבולות הפיזיים המכילים אותה.

לזה התכוונו המכבים כשחנכו את המקדש והדליקו את המנורה, בפך הקטן שמצאו. אנו תורמים את חלקנו הקטן, למרות שאיננו מספיק ליותר מיום אחד. איננו רוצים להטמע אל תוך התרבות הסובבת אותנו. אנו מעידים על הקשר שיש לנו כיהודים עם האור וההוד וההדר.

עם המסר הזה, ניתן להפוך את היופי להוד ואת חושך יוון לאור החנוכה!

חנוכה: 4 שלבים במלחמה לחיים

שיעוריהם הנצחיים של המכבים לשמירה על המשכיות וגאווה יהודית.

מאת הרב נחמן זקן

מה הנוסחה לשמירה על העתיד היהודי? מה צריכה החברה לעשות כדי להבטיח את המשכיותה של היהדות? מהם הדברים שביכולתנו לקחת על עצמנו כדי להבטיח שנכדינו יהיו יהודיים?

סכומי כסף עצומים נשפכים מדי שנה על מחקרים ותוכניות כדי למצוא את התשובות לשאלות הללו, ולגלות את הנוסחה הנכונה. ובעוד המחקר מחפש את גולת הפלאים שתביא קץ לקרבנות שגובה ההתבוללות, אנחנו מדליקים את נרות החנוכה ותוהים: האם הדור הבא יחגוג את חג החנוכה או שמא רק יאכל סופגניות וישכח את המשמעות העמוקה שעומדת מאחוריו?

מדוע אנשים מעדיפים לחפש בכל מקום מלבד בחצר הפרטית שלהם? העבר הוא הבסיס לעתיד שלנו. תוכנית מפורטת להבטחת המשכיותה

של היהדות עוצבה כבר לפני שנים רבות: בזמן חג החנוכה!

המכבים היו היהודים הראשונים שאולצו להתמודד עם תופעה של התבוללות חברתית. המתיוונים – יהודים שאימצו מרצון את תרבות יוון – סייעו ותמכו במלחמתם של היוונים להשמיד את היהדות ולהפוך את בית המקדש בירושלים למקום עבודת אלילים יוונית.

המכבים עמדו בנחישות מול נסיבות בלתי אפשריות, הביסו את היוונים וחנכו מחדש את בית המקדש.

**אם המתיוונים
היו מנצחים,
לא הייתה עוד
יהדות**

נסו לשער בנפשכם מה היה קורה אילו המתיוונים והיוונים היו מנצחים, גוברים על המכבים וכופים את תפיסת עולמם הפגאנית על היהודים. התוצאה היתה קץ היהדות (ולעניין זה, גם לא היו נצרות או אסלאם, מכיוון ששתיהן יצאו מהיהדות בתקופה שלאחר היוונים).

לאחר ניצחון החנוכה ונס פך השמן, קבעו המנהיגים היהודים שחיו באותם הימים את הדרך להנצחת נס הנרות. הם יצרו את הלקח והשיעור הנצחיים, שישמרו על הזהות היהודית בדורות הבאים – וישמשו בתור הנוסחה לשמירה על ההמשכיות היהודית גם כיום.

1) יהדות מעשית

הלכות החנוכה מורות לנו להדליק חנוכייה בכל בית ובית. המשכיות יהודית קשורה לניהול בתים פעילים מבחינה יהודית. ההשפעה שהילדים סופגים מהתבוננות בנרות שבת, מאכילת החלה הטרייה, מכרסום המצה וכמובן מצפייה באורם של נרות החנוכה, מותירה רושם רב ערך וקונוטציות

חיוביות שילוו את הילדים במשך כל ימי חייהם.

2) גאוה יהודית חיצונית

על פי ההלכה מדליקים את הנרות במקום בו כולם יכולים לראות אותם, בדרך כלל בחלון הפונה אל הרחוב. בלי בושה. מבלי להסתיר את זהותנו. נרות החנוכה הבהקים מודיעים לעולם ש"כאן גרה משפחה יהודית, הגאה במורשתה היהודית."

רוצים נכדים שיהיו מחוברים ליהדות שלהם? היו יהודים בצורה פתוחה וברורה.

אני זוכר את החתימה ההיסטורית על חוזה השלום עם מצריים בקמפ דייויד. כשהגיע תורו של ראש הממשלה דאז, מנחם בגין, לדבר, הוא הניח בזהירות כיפה על ראשו, ומול מצלמות הטלוויזיה והעולם כולו, ציטט אחד ממזמורי התהילים של דוד המלך. פתחו וחזקו את הגאוה היהודית שלכם.

אינכם צריכים להיות ראש ממשלה או סלבריטי כדי להראות לכולם (ובעיקר לילדיכם, שעוקבים בשקט אחרי כל תנועה שלכם!) שאתם גאים להיות יהודים. כל משפחה יהודית שמדליקה נרות בחלונות שלה מצהירה על כך בגלוי.

3) חינוך יהודי

המילים חנוכה וחינוך נובעות מאותו השורש: ח-נ-ך. מרכיב חיוני בתוכניתם של המכבים להמשכיות יהודית הוא להאיר את חיינו היהודיים בידע ובהשכלה תורניים.

על פי מסורת אשכנז, כל אחד מבני הבית, צעירים ומבוגרים, מדליקים חנוכיות משל עצמם. כל אחד עושה את תפקידו האישי בכך שהוא

תורם עוד נר ועוד אור – כלומר, מגדיל את הידע האישי שלו – בכל אחד מלילות החג.

4) חיבור לעם ישראל

החנוכייה מזכירה לנו את מנורת הזהב בעלת שבעת הקנים שניצבה בבית המקדש בירושלים. בכל פעם שהחנוכיות שלנו מפיצות את אורן, אנחנו מתחברים לירושלים ולארץ ישראל כמולדתנו.

הסביבון הוא צעצוע, אבל גם הוא נושא את אותו המסר. האותיות שכתובות על הסביבון אומרות "נס גדול היה פה" – כאן בירושלים, בארץ שלנו.

החיבור שלנו לארץ ישראל נותן לילדים שלנו דרך ברורה ומוחשית לדבוק בזהות היהודית שלהם.

המלחמה נגד המתיוונים והיוונים לא הייתה קלה. גם המלחמה שלנו כיום על המשכיות יהודית אינה קלה. בואו נשתמש בתוכנית ארבעת השלבים למלחמה ונעודד פעילות יהודית, גאוה יהודית, חינוך יהודי וחיבור חזק לעם ישראל.

ובעוד אנחנו נאבקים לשמור על המשכיות יהודית, נביט אל תוך שלהבות החנוכיה ונראה עתיד בהיר יותר.

לראות בחשכה

חנוכה ומות בני, לימדו אותי לראות את החיים,
בדרך אחרת לגמרי.

מאת שרי מנצ'ל

חנוכה הוא זמן שעוזר לי להבין כי מספרים עשויים להטעות.

בני קובי נהרג בגיל 13 – מספר ראשוני, שמתחלק רק בעצמו. מספרים ראשוניים הם קטגוריה מיוחדת העומדת בזכות עצמה. אף מספר אחר אינו יכול להצטרף לקטגוריה ייחודית זו. עבורי, מותו של בני דומה למספר ראשוני – ממלכה שאינני יכולה לרדת לעומקה או להבין לאשורה, כזו שנמצאת מעבר להישג ידי – ממלכה שאינה ניתנת לחלוקה לחלקים קטנים או מובנים יותר. כשאני חושבת על קובי, אני נותרת עם משהו שאינני יכולה לעכל או לחלק. בכל פעם שאני חושבת עליו, בכל שעה משעות היום, אני נותרת עם חוסר הפשר המכאיב של מותו.

האם גדלים בגן עדן?

קובי היה אמור להיות עכשיו בן 16. האם הוא גדל בגן עדן או שאולי הוא יישאר תמיד בן 13? ברור לי כי לא ניתן להצמיד לו מספר – אין לכך

משמעות, הוא עזב את עולם המספרים, הוא נותר ללא גיל. יש לי חברה שאחיה נכנס לתרדמת כשהיה בן 20 ונותר בתרדמת במשך 13 שנה. עבודה היה זה תהליך כאוב ביותר לראות אותו מתבגר ואת שערו מידלדל ומאפיר. גופו היה כקליפה שהכילה את נשמתו. הוא עדיין חי בעולם המספרים, אולם לא הייתה בנמצא שום קטגוריה שתתאים לו.

כשאני נשאלת כמה ילדים יש לי, אינני יודעת כיצד לענות. האם עליי להחשיב גם את קובי?

כשאני נשאלת כמה ילדים יש לי, אינני יודעת כיצד לענות. האם עליי להחשיב גם את קובי? כיצד אוכל שלא לעשות זאת? כיצד יוכל מספר לתאר את הגעגועים העזים שלי אליו?

בחדרה של בתי תלויה תמונה של קובי ושלי מבר המצווה שלו, חודשיים

לפני שנהרג. בעיני דמותי המצולמת, אני רואה את גאוותי על היותי אמו, גאוותי על כך שילד כה מבריק ויפה כקובי הנו חלק מחיי. הייתה לי תחושת בעלות חזקה עליו – הרגשתי כאילו הוא שלי, כמעט כאילו אני יצרתי אותו. אולם כעת, אני רואה שהוא מעולם לא היה בבעלותי. כיוון שאם היה שלי, לעולם לא הייתי מרשה לו להילקח ממני ומהעולם הזה.

נהגתי לחשוב שמהות החיים היא עיסוק ברכישה ובהשגה, ביצירה ובשמירה על שלמותם של דברים. אולם כעת, כשזרועי עדיין מושטת אוטומטית למדף בסופר, לכיוון פודינג השוקולד, שהיה אהוב כל כך על קובי, אני מבינה כי מהות החיים למעשה ללמוד כיצד לראות בחשכה.

מעבר למגבלת ההגיון

חנוכה בדומה, גם הוא עוסק בהארת החשכה.

מלחמת המכבים ביוונים הייתה אמנם מלחמה על טריטוריה, אבל הרבה יותר מכך, היא הייתה מלחמה על תפיסת עולם. היוונים האמינו בחינניותו של היופי ובעוצמתה של האנושות והיו מוכנים להשתמש באמצעים האפלים ביותר על מנת לכפות את תפישת עולמם על עמים אחרים. עבורם, המטרה קידשה את האמצעים. אולם, עבור המכבים, גם אם הקדושה לא תמיד נראתה לעין – היא הייתה ביטוי של הצדק והטוב האלוקי והאירה באור יקרות את ההולכים לאורה. המכבים יכלו לראות בחושך.

כשהמכבים הביסו את היוונים ונכנסו בשנית אל היכל המקדש, נותרה רק כמות מועטה של שמן להדלקת המנורה, כמות שהספיקה ליום אחד בלבד. אף על פי כן, הם הדליקו את המנורה והשמן הספיק לשמונה ימים. אנשים רבים מאמינים כי זהו נס.

**אף על פי כן, הם
הדליקו את המנורה
והשמן הספיק לשמונה
ימים. אנשים רבים
מאמינים כי זהו נס.**

אולם, ייתכן שלא היה זה נס כלל. ייתכן שכד שמן קטן, יכול תמיד להספיק לשמונה לילות, אם חיים בניסיון מתמיד להתקרב אל האלוקים. כיוון שהקב"ה הוא אינסופי, כשאנו מתקרבים אליו, אנו נוטשים את העולם בו המספרים מכתיבים ומגבילים את המציאות, האפשרויות האינסופיות הגלומות בו הופכות להיות זמינות גם עבורנו והמספרים מפסיקים לשלוט בחיינו.

רואים בחשכה

חנוכה מלמד אותנו, כי מה שאנו רואים בעולם הזה, הוא רק ניצוץ של האמת. המדדים הקיימים ברשותנו אינם מדויקים ודרכי הידיעה שלנו

מוגבלות. עולם האמת לעומת זאת, הוא עולם בו אין כל משמעות למספרים. זהו עולם בו כד שמן קטן מספיק לשמונה ימים.

אין זה קל לראות בחשכה, אולם אינכם זקוקים לכמות גדולה של שמן, כדי שמעט מן האור יגרש הרבה מן החושך. כמות קטנה מאד של שמן, יכולה להפיץ אור בכמות רבה מאד.

כדי לחוש את מציאות האלוקים בחיי, אני חייבת ללמוד לראות בחשכה – לראות מעבר למציאות "הטבעית" ולמה שנראה נכון וצודק. חנוכה מסמל זאת יותר מכל זמן אחר. כלומר, אין זה משנה בן כמה קובי היום – אינני יכולה לספור זאת במונחים של ההיגיון היומיומי הרגיל, אולם אני יכולה ליצור מקום קדוש בתוכי, מקום בו אור נשמתו הנצחית מהבהב ומאיר את חיי...

סופגניות או לא להיות!

סופגניות שמרים, סופגניות מהירות הכנה,
דונאטס, לטקעס ואפילו "חרוסט".

מאת יא'לה ביסמיל

לחצו כאן אם ברצונכם לעבור ישירות למתכונים.

כמעט שקיעה. קרני שמש אחרונות משתקפות בכוסיות השמן המלאות. כל בני המשפחה מצטופפים במרפסת הקטנה, סביב לחנוכייה המבהיקה. הס מושלך. השמים בוורוד עז נפרדים סופית מהיום, ערב בא. בקול עמוק ומלא רגש אבא מברך על הנרות: "שעשה נסים לאבותינו, בימים ההם, בזמן הזה!" כולם עונים אמן ומצטרפים לשירת ה"מעוז צור". מכל המרפסות מצטרפים ועולים הקולות בשירת "קנון" נפלאה. עשרות נקודות אור זוהרות מדליקות את החשיכה ומפרסמות את גודל הנס, אז ובכל שנה.

צינת החורף מבריחה את כולם לבתים. שם, מסביב לשולחן המשפחתי, ישישו, ישמחו ויתענגו על מיני הסופגניות והלביבות, הפריכות, החמימות והטעימות שהוכנו מבעוד יום.

חנוכה שמח!

סופגניות

אפשר למצוא אותן, משומנות ו"טובעות" באבקת סוכר, בחנויות המכולת, מיד אחרי סוכות. עבור הילדים זו אטרקציה והם זוללים את גושי הבצק הללו בכל פה, מאוכזבים מעט מהריבה הקמצנית.

כשחנוכה בפתח, הם כבר שבעים מסופגניות. ובכל זאת, הם לא מסוגלים להישאר אדישים למול ניחוח סופגניית שמרים מעשה-בית. מה גם שאפשר למלא אותה בריבה, בנדיבות.

מתכון לכ-20 יחידות

החומרים:

1 וחצי כוסות מים פושרים

1 שקית סוכר וניל

2 כפות קוניאק

קורט מלח

4 כוסות קמח

4 חלמונים

4 כפות שמן

4 כפות סוכר

40 גרם שמרים

אופן ההכנה:

מערבבים את השמרים וכף הסוכר בכוס ומוסיפים מים פושרים עד לכיסוי התערובת. משהים כ-10 דקות לתסיסה.

מנפים את הקמח לקערה, יוצרים גומה ומוסיפים את השמרים התוססים ואת שאר החומרים. לשים עד לקבלת בצק מעובד וגמיש.

מקמחים קלות את הבצק ומכסים במגבת להתפחה למשך כשעה.

על גבי משטח מקומח מרדדים את הבצק לעלה בעובי של כ-2 ס"מ.

בעזרת כוס קורצים עיגולים, משמנים אותם קלות ומשהים להתפחה נוספת של כ-20 דקות.

יוצקים שמן לסיר רחב ושטוח. יש לחמם את השמן לחום בינוני ולא גבוה, על מנת שהסופגנייה לא תישרף.

מטגנים את הסופגנייה משני צדדיה. כשהסופגניות מוכנות, מוציאים אותן בעזרת כף מחוררת ומניחים ע"ג צלחת מרופדת בנייר סופג.

להחדרת הריבה:

יש למלא מזרק בעל פיה צרה וארוכה בריבה ולהזריק לתוך כל סופגניה.

לקישוט בוזקים מלמעלה אבקת סוכר.

*עיגולי הבצק המוכנים ניתנים להקפאה. לפני הטיגון יש להפשירם ולהעמידם להתפחה.

*הסופגניות המטוגנות טובות בהקפאה. לאחר ההפשרה יש לחממן בתנור.

סופגניות מהירות הכנה - מתכון חלבי

מתאים למי שאין סבלנות לשמרים ובכל זאת רוצה אווירת חנוכה בבית.

החומרים:

1 כפית תמצית רום	1 ורבע כוסות קמח תופח
קורט מלח	1 גביע לבן
קורט אבקת סודה לשתייה	1 ביצה
	2 כפות גדושות סוכר

אופן ההכנה:

יש לערבב את כל החומרים בקערה לבלילה אחידה.

בנפרד יש לחמם שמן עמוק בסיר רחב.

לוקחים כף גדושה מהתערובת ובעזרת כף נוספת, מחליקים אותה לתוך השמן.

מטגנים את הסופגנייה משני צדדיה, מוציאים בעזרת כף מחוררת
ומעבירים לצלחת מרופדת בנייר סופג.

ממלאים את הסופגנייה בריבה בעזרת המזרק וזורים אבקת סוכר
מלמעלה.

*הבצק אינו טוב בהקפאה!

*הסופגניות טובות בהקפאה. יש לחממן בתנור לפני ההגשה.

דונאט חלבי

סופגניית "הבייגלה" החביבה הזו, היא בעצם סופגנייה משודרגת. אפשר למצוא אותה בשלל עיצובים ועיטורים כדי הדמיון הטובה והיא גם ממש ממש טעימה (וגם הרבה יותר סטייליסטית)!

החומרים:

2 ביצים גדולות	1 כף אבקת אפייה
3 וחצי כוסות קמח	1/4 כפית אגוז מוסקט
1 כוס רוויון	1/4 כפית פלפל אנגלי גרוס
1 כוס סוכר	1 כפית מלח
50 גרם חמאה מומסת ללא מלח	שמן לטיגון

אופן ההכנה:

טורפים את הביצים עד שמתקבל קצף בצבע צהוב בהיר. מוסיפים את הסוכר בהדרגה, תוך כדי ערבול. מוסיפים גם את הרוויון והחמאה

המומסת.

בקערה נפרדת מנפים את הקמח עם המלח, אבקת האפייה, אגוז מוסקט והפלפל האנגלי.

מערבבים עם עיסת הביצים בעדינות, כדי לא לשבור את הקצף. מכסים ומכניסים למקרר לחצי שעה עד שעתיים.

מחממים בסיר רחב את השמן לחום בינוני-גבוה.

מוציאים את הבצק מהמקרר ומרדדים אותו על משטח מקומח לעלה בעובי של חצי ס"מ. בעזרת כוס רגילה קורצים עיגולים, ובעזרת כוסית קטנה, יוצרים באמצעם חור.

ברגע שהשמן חם, מכניסים את הבצק לשמן ומטגנים עד שצבעו נעשה זהוב. הופכים לעוד דקה או שתיים. מוציאים מהשמן בעזרת כף מחוררת, ומניחים על צלחת מרופדת בנייר סופג.

זיגוג סוכר לדונאטס

החומרים:

½ כוס חמאה מומסת

2 כוסות אבקת סוכר

1 וחצי כפיות תמצית וניל

4 כפות מים

אופן ההכנה:

מבשלים בסיר קטן, תוך כדי ערבוב, עד לקבלת מרקם אחיד (כ-2 דקות לערך).

טובלים את הדונאטס בנוזל החם מצדם האחד ומניחים לצינון.

לטקעס

מי לא אוהב אותן? (הדיאטנית שלי!) מתוקות, מלוחות והכי חשוב – פריכות!

מתכון לכ-20 יחידות

החומרים:

½ כפית פלפל שחור

שמן לטיגון

1 ק"ג תפוחי אדמה

3 ביצים

1 כף מלח

אופן ההכנה:

מקלפים את תפוחי האדמה, שוטפים ומייבשים.

מרסקים אותם במעבד מזון או במגררת ידנית לרצועות דקות.

מוסיפים את שאר החומרים ומערבבים היטב. מסננים את הנוזלים המיותרים.

מחממים שמן במחבת רחבה, לוקחים כף גדושה מהתערובת ומחליקים אותה בזהירות לתוך השמן החם, משטחים מעט את הליביה ומטגנים ללא מכסה.

כשהשוליים משחימים יש להפוך את הליביות לצד שני.

* מומלץ לאכול חם.

* לא מומלץ להקפיא לביבות.

"חרוסט"

לאחר היום השלישי, כשכבר התעייפנו מסופגניות ולטקעס וחיפשנו משהו מקורי, "סבתא הדסה" הייתה מכינה לנו קערה מלאה ב"חרוסט", (הוגים את המלה הזו עם חית גרונית ועם ריש כבדה ומתגלגלת כמו ברוסית, אחרת זה לא זה) כשכולנו, הנכדים, מתחרים בינינו, מי יצליח טוב יותר להגות את המלה "חרוסט" מבלי לשבור את השיניים, שזה בדיוק הצליל שנשמע כשהעוגיה הזו מתפצצת לה ונימוחה בפה.

"סבתא הדסה" אומרת ש"חרוסט" משמעו, "פריך" בפולנית.

חומרים לבצק:

2 כפות קוניאק	1 חב' קטנה קמח תופח
שמן לטיגון	5 חלמונים
100 גרם אבקת סוכר לקישוט	½ כוס שמן
5 חב' סוכר וניל לקישוט	קורט מלח

אופן ההכנה:

שמים את כל החומרים בקערה ולשים, עד לקבלת בצק גמיש וחלק. מניחים מכוסה להתפחה קלה למשך כחצי שעה.

על גבי משטח עבודה מקומח, מחלקים את הבצק לארבעה חלקים, מקמחים אותם קלות ומרדדים כל חלק לעלה בעובי 5 מ"מ.

לוקחים סכין חדה וחותכים לרצועות ברוחב 4 ס"מ.

מחממים את השמן לחום גבוה, לוקחים כל רצועה ומגלגלים אותה כמו בורג בצורה של ביסלי ומכניסים 2-3 יח' בכל פעם לשמן העמוק, עד להזהבה, למשך כחצי דקה – דקה, מוציאים בעזרת כף מחוררת ומניחים על גבי צלחת מרופדת בנייר סופג.

שופכים למסננת את אבקת הסוכר וסוכר הווייל ובוזקים מלמעלה.

*ה"חרוסט" ניתן לאחסון במקרר, ללא אבקת הסוכר.

* החרוסט טוב בהקפאה. יש לחמם בתנור לפני ההגשה.

מי שרוצה על כל פנים, טלפון של דיאטנית, מוזמן ליצור איתי קשר... אחרי חנוכה. בינתיים, בתאבון!